ՀՈԳԵՇՆՈՐՀ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ

1. “Զարէն Մի՛ Յաղթուիր, Այլ Բարիո՛վ Յաղթէ Զարին”
2. Քրիստոնէութիւն
3. Հայրենասիրութիւն եւ Աստուածասիրութիւն
4. Հոգեւոր Պաշտամունք

SPIRITUAL WORSHIP

ԱԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ
ՀԱՅ-ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ

2010

“ՉԱՐԷՆ ՄԻ՛ ՅԱՂԹՈՒԻՐ,
ԱՅԼ
ԲԱՐԻՈ՛Վ ՅԱՂԹԷ ՉԱՐԻՆ”

--Հռոմ. ԺԲ.21:

Կեանքի վրայ տիրապետողը, այսօր, մահն է: Որպէս շարբայիններ Յիսուս Քրիստոսի Եկեղեցիին, հաւատաւորներն ենք, թէ կա՛յ հզօրագոյն ՈՅԺ մը որ կը յաղթանակէ մահուընն որ յարուց Տէր Յիսուս Քրիստոսը մահուընէ: Այդ Ոյժը, անճնաւորեալ և իմաստաւորեալ Արարիչ Աստուածն է:

Հզօր և ամենակալ Աստուծոյ պատուէրը Իր հաւատարիմներուն է՛ **"Բարիո՛վ յաղթել չարին"**: Ոչ թէ անտարբեր ըլլալ չարին: Ոչ թէ մե՛նք եւս յաղթենք չարը չարութեամբ, այլ յաղթե՛նք չարը **Բարիով**: Որովհետեւ եթէ չարը յաղթենք չարով, գործածած պիտի ըլլանք անո՛ր զէնքերը, որոնք են ատելութիւն, վրէժխնդրութիւն և նախանձ, որ պիտի նշանակէ, թէ մե՛նք եւս միացած են չարերու շարքին:

միա՛կ միջոցը յաղթելու չարը, վստահելու ենք մե՛ր Տիրոջ՝ Ի՛ր հաւատացեալ շարբայիններու շնորհաց զէնքերուն, որոնք են.--

ա. Մենք մեզ իմաստունի տեղ չդնենք:

բ. Չարութեան փոխարէն մէկու մը չարութիւնով չհատուցանենք:

գ. Բարին խորհինք բոլոր մարդոց համար: Ըլլանք **դրակա՛ն** մտածողներ ոչ ժխտական:

դ. Անճնապէս վրէժխնդիր չ՛ըլլանք, այլ տեղի տալ բարկութեան:

ե. Եթէ մեր թշնամին անօթի է՝ հաց տանք անոր, և եթէ ծարաւ՝ ջուր տանք անոր:

զ. Մառայել, յոյսով ուրախանալ և նեղութեան համբերել:
«Հալածողին ոչ մէկ ուժ կրնայ յաղթահարել, եթէ ոչ համբերութիւնը»--**Ս. Գրիգոր Աստուածաբան:**

է. Ստէպ աղօթել՝ Աստուծմէ՛ խնդրել օգնութիւն: Յաղթանակները միայն դիւանագիտական ժողովներով չեն շահուիր, այլ և մանաւանդ աղօթքով և աղօթող հոգիներու շնորհով:

Յիսուս Քրիստոս՝ Իր Յարութեամբ ապացուցեց թէ վերջին յաղթականը մահը չէ՝ այլ Իր Խօսքն է: Բարոյական ուժը վերջ ի վերջոյ աւելի ուժեղ և աւելի յաղթական կ՛ըլլայ քան թէ նիւթական ուժը:

Յիսուս երբ ղրկեց Իր աշակերտները քարոզելու, զանոնք չղրկեց առանց զէնքի, այլ անոնց տուաւ հոգեկան զօրութիւններ:

«Յիսուս կանչելով Իր տասներկու աշակերտները՝ իշխանութիւն տուաւ անոնց պիղծ դեւերու վրայ՝ զանոնք հանելու և բժշկելու ամէն ցաւ ու ամէն հիւանդութիւն:... Եւ ըսաւ. քարոզեց է՛ք ու ըսէ՛ք. **«Երկնքի արքայութիւնը մօտեցած է»**: Հիւանդները բժշկեցէք, բորոտները մաքրեցէք, դեւերը հանեցէք, ձրի առիք, ձրի ալ տուէք: Ձեր գօտիներուն մէջ մի՛ ունենաք ո՛չ ոսկի, ո՛չ արծաթ և ո՛չ ալ պղինձ. ո՛չ պարկ՝ ճանապարհի համար, ո՛չ երկու զգեստ,

ո՛չ ալ ցուպ. Որովհետեւ մշակն արժանի է իր կերակուրին: Որ բաղաբը կամ գիւղը որ մտնէք, հարցուցէք թէ ո՞վ է այնտեղ արժանաւորը, և այնտեղ մնացէք, մինչեւ որ անկէ մեկնիք:... Ով որ չ՛ընդունիր ձեզ և չի լսեր ձեր խօսքերը, այդ տունէն կամ բաղաքէն ելլելու ատեն թօթուեցէ՛ք փոշին ձեր ոտքերէն:

«Ահաւասիկ ես ձեզ կը ղրկեմ իբրեւ ոչխարներ՝ գայլերու մէջ: Այսուհետեւ խորագէ՛տ եղէք օձերու պէս և միամիտ՝ աղաւնիներու նման: Զգուշացէ՛ք մարդոցմէ, որովհետեւ ատեաններու պիտի մատնեն ձեզ և ձեզ պիտի տանջեն իրենց ժողովարաններուն (եկեղեցիներուն) մէջ: ... Հոգ մի՛ ընէք թէ ինչպէ՛ս կամ ի՛նչ պիտի խօսիք, որովհետեւ այդ ժամուն ձեզի պիտի տրուի ինչ որ պիտի խօսիք. բանի որ ոչ թէ դուք էք որ պիտի խօսիք, այլ ձեր Հօր Հոգին է որ պիտի խօսի ձեր մէջ:... Եւ Իմ անունիս համար ամենքէն պիտի ատուիք. իսկ **ով որ մինչեւ վերջ համբերէ, ան պիտի փրկուի»** --Մատթ. Ժ.1-22:

Ներկայութիւն մը կայ թէ՛ մեր շուրջը և թէ մեր մէջ, որուն Զօրութեամբ մենք թէ կը գոյատեւենք ու նաեւ յաղթական կ՛ըլլանք:

Յիսուսի հիմնած Եկեղեցին (Իր խմբակցութիւնը) բացառիկ և եզակի հաւաքականութիւն մը պիտի ըլլար աշխարհի մէջ: Այս **Հաւաքը** ո՛չ թէ պիտի ճանչցուէր իր բարաշէն և մարմարաշէն տաճարներու ճարտարապետական կառոյցով (եկեղեցիներով, անոնց գմբեթներով ու զանգակատուներով), այլ՝ հաւատացեալներու անձնանուէ՛ր ծառայութեամբը, իրար սիրելովը, իրենց թշնամի կամ տարբեր կարծուածները փոխանակ նզովելու՝ զանոնք օրհնելով և իրենց ունեցածը անոնց տալով, ու ո՛չ ուրիշներուն ունեցածը շահագործելով:

Ինչպէս որ Յիսուս Քրիստոս եղաւ անտեսանելի Աստուծոյ **Մարմնացեա՛լ** յայտնութիւնը, նոյնպէս ալ հաւատացեալներու հաւաքը (Եկեղեցին) պիտի դառնայ ու մարմնանայ որպէս Յիսուս Քրիստոսի անտեսանելի և հրաշագործ Բարի Մարմինը: Այն հաւաքական եղբայրութիւնը, որ կը մխիթարէ՛ սգաւորը կը ծառայէ՛ անօթիին ու կը զգեստաւորէ մերկը, որ իր Տիրոջ նման գթասիրտ է:

Նահատակուա՛ծ առաքեալներու և անոնց հալածուա՛ծ յաջորդներուն ծառայութիւնն ու նուիրումը զարմա՛նք և սբանչացում պատճառեց իրենց դաւիճներուն: Վերոյիշեալ նահատակներն ու մարտիրոսները սուրո՛վ և նիզակով չյաղթեցին զիրենք հալածողները, այլ անոնց համար աղօթելո՛վ և օրհնելո՛վ և բարի՛ք ընելով յաղթահարեցին մեծն Հռոմէական կայսրութիւնը և զայն դարձուցին Յիսուսի հաւատացո՛ղ և Աստուածասէր կայսրութիւն: Մահուան և մեղքի իշխանութիւնը խորտակող Քրիստոս կենդանի է իբրեւ Հոգի ու կը շարունակէ ապրիլ հաւատացեալներու և Զինք սիրողներուն մէջ:

Ո՞ւր են այսօր նիւթականով հարուստ և ճարտարապետութեամբ հոյակապ եկեղեցիներու հաւատացեալները: Քանի՞ սգաւորներ և հոգեկան տագնապեալներ մխիթարելու այցելած են: Քանի՞ հոգեկան և մարմնական անօթիներ կերակրած, ու քանի՞ հիւանդներու սնարին աղօթած ու բժշկած են զանոնք: «Եկեղեցին հոգեղէն կառոյցով անպարտելի է ու անյաղթահարելի» --**Ս. Ծայր. վարդ. Սարգսեան:** եկեղեցւոյ միութեան խորհը Քրիստոսի Անձն

է: Եկեղեցին սուրբ է իր գլուխով (Քրիստոսով) և սուրբ ըլլալու է իր բնոյթով, նպատակով, առաքելութեամբ և կոչումով:

Ռայնհոլտ Նիփպուր, Աստուծոյ վրայ դրաւ իր վստահութիւնը, որ աշխարհէ անդին է, սակայն գործօ՛ն պատմութեան մէջ: Անոր սէրն ու ներումը կ՛ազնուացնէ ու կը բարձրացնէ մարդկային ապրումը և Անոր յուսադրիչ խոստումը կ՛ազատէ մարդը հիասթափութենէ: Այսպիսի յոյս մը կուգայ մի միայն Աստուծոյ վերջնական յաղթանակի հաւատէն: Խաւարը կը փախչի, մէգը կը մեկնի, մառախուղը կը հեռանայ, աղջամուղջը կը սպառի երբ մոմ մը սկսի լուսաւորել: Եթէ չենք կրնար ըլլալ ջահ, ըլլանք մոմ:

Երբ յաղթանակ ջահինք մեղքին դէմ, մեր ճշմարիտ իսկութեան կը վերածուինք:

«Աշխարհի վրայ յաղթանակ տանողը
մեր հաւատքն է»-Ա.Յով.Ե.5:

«Արդ, ո՞վ կը յաղթէ աշխարհին, եթէ ոչ ան՝ որ կը
հաւատայ թէ Յիսուս է Աստուծոյ Որդին»--Ա. Յով. Ե.5:

Անարատ, պարկեշտ կեանքը յաղթանակն է հոգիի և ազատութեան: Յիսուսի Յարութեան փառքին ու յաւիտենական երանութեան արժանի ու մասնակից ըլլալու համար՝ պէտք է անցնիլ Գողգոթայի բլուրէն, Աւագ Շաբթուան չարչարալից Խաչի ճանապարհէն: Առանց զոհողութեան՝ յաղթանակ չի ջահուիր, առանց խաչելութեան՝ Յարութիւն չկայ:

Յիսուսի խօսքերէն առաջին երեքը ներումի և սիրոյ խօսքեր էին, յաջորդ երկուքը՝ տագնապի և տառապանքի, վերջին երկուքը՝ գոհութեան և յաղթանակի: Յաղթանակի վայրկեանին ստացուած վէրքը ցաւ չի պատճառեր: Յիսուս կը հրաւիրէ մեզ մեղքին յաղթելով սրբութեան փառապսակին հասնիլ: Աշխարհակալներ կը տիրեն իրենց նմաններուն նուաճելով ու յաղթելով զանոնք, իսկ Աստուած սիրելով ու Ինքզինք մատուցանելով աշխարհի, ուղարկելով Իր Միածին Որդին Յիսուս: Ամէն յաղթութիւններէ գերազանց է անձի մը յաղթութիւնը իր "ես"-ին դէմ:

Յունիս 14, 2003

Թորոնթօ

ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԻՒՆ

Ընդհանրապէս, Քրիստոնէութիւնը կը նկարագրուի, Յիսուսի՛ հաւատով ոգեւորուած և Անոր սիրով վերացած անձի մը, որ փորձառութիւնը ունեցած է երկնային յայտնութեան: Քրիստոնէութիւնը, որոշապէս՝ Քրիստոսի Մարդեղութե՛մբ յայտնաբերուած հաւատքի ապրումն է, կրօնք և առաւել: Աստուած յայտնած է Ինքզինք Բնութեան մէջ, մարդկային բանականութեան և խղճին միջոցաւ, ու նաեւ պատմութեան, և ի վերջոյ Իր Միածին Որդւոյն, Յիսուսի Անձի՛ն՝ Անոր մարմնացե՛լ կեանքովը: Անոր կատարած հրաշագործութիւններով և քարոզութիւններով Աստուած ջանացած է մարդ արարածին ցոյց տալ Իր սէ՛րը, ողորմութիւնը և մարդոց մեղքերուն թողութի՛ւնը:

Քրիստոնէութիւնը, իր իսկութեան մէջ, կը ներկայացնէ մարդ արարածին յաւերժական կեանքի դրակա՛ն յոյսը և կարելի կը դարձնէ ենթական ժառանգելու զայն, եթէ ուրանայ ներկայի սուտ փառամոլութիւնը, հեշտասիրութիւնը և վաղանցիկ հաճոյքները: Նոյն իսկ բաջաբար կրնանք նաեւ ըսել, թէ Քրիստոնէութիւնը **կրօնք** մը ըլլալէ աւելի, **Աստուածայայտնութի՛ւն** է:

Յիսուս Քրիստոսի քարոզած ճշմարտութիւնները, լոկ եկեղեցիի մը մէջ ցոյց տրուելիք դերակատարութիւններ ըլլալու չե՛ն, այլ՝ մեր առօրեա՛յ կեանքին մէջ յայտնի կենցաղ մը, այսինքն՝ ճշմարտախօսութիւն, արդարութիւն և ծառայասիրութիւն: Քրիստոնէութիւնը հաւաքակա՛ն միասնականութիւն և եղբայրութիւն է. չկայ անհատ կամ անջատ յարանուանական կամ ազգային բրիստոնեայ Եկեղեցի: Քրիստոսի հիմնած եկեղեցին մէ՛կ է, սուրբ է, և **ընդհանրակա՛ն,** այսինքն միջազգային, ուր

> **«չկայ ո՛չ հրեայի և ո՛չ հեթանոսի, ո՛չ ծառայի և ո՛չ ազատի, ո՛չ արուի և ո՛չ էգի, բանի որ դուք ամէնդ մէ՛կ էք Քրիստոս Յիսուսով»**--Գաղ. Գ.28:

«Հաւատացեալներս Յիսուսի՛ եկեղեցւոյն ամբողջութեան իւրայատուկ բարը կը կազմենք: Որեւէ մէկ բար առանձինն անգործածելի է և անիմաստ է: Արժէք կ՛առնէ այն ժամանակ միայն, երբ կառոյցին մէջ ըլլայ»--**Խորէն Վրդ. Տողրամաճեան:** Յիսուսի հաւատացողներս պէտք է անդրադառնանք որ Քրիստոնէութիւնը **հանդերձանք** մը չէ, որ մեզի պարտադրուած է: Չենք կրնար զայն հագուստի նման հանել և հագնիլ մեր ուզած ժամանակը: Քրիստոնէութիւնը կեա՛նք մըն է, որ կը թարգմանուի (կը ցոլայ) միայն գործով՝ կեանքով: Յիսուսի դաստիարական Քրիստոնէութիւնը մեր անկողոպտելի գանձն է հաւատքի:

Քրիստոնէութիւնը ինքնութիւն մը չէ, այլ ամենօրեայ կենցաղ է, որ պէտք է արտացոլայ թէ՛ մեր առաջնորդներու կեանքին և թէ՛ մամուլի էջերուն մէջ: **"Քրիստոնէական դաստիարակութիւն"**-ը առաջին անգամ գործածուած է Հռոմի Ս. Կղեմէսի կողմէ 96 թուին--Եփես. Ջ.4: Ներկայ դարու մէջ, վերեւ յիշուածը կը նշանակէ Կիրակնօրեայ վարժարանները, ուր անչափահասներ պիտի սորվին Յիսուսի Քարոզած Աստուածայայտնութիւնը, և ո՛չ ուրիշ բան:

12-րդ դարէն սկսեալ արուեստագէտներ ներկայացուցին բրիստոնէութիւնը յոյն-հռոմէական դասական արուեստի ըմբռնումով: Թէեւ այսօրինակ դաստիարակութիւնը ունեցաւ իր դրական արդիւնքը, բայց շատ աւելի եղաւ իր ժխտական արդիւնքը: Բացատրեմ: Եկեղեցիներն ու վանքերը արտադրեցին հարիւրաւոր բացառիկ գեղեցկութեամբ նկարչութիւններ և արձաններ մեր

Տիրոջ և Իր բարոզութիւններուն ուր նկարագրուած էին, Բարի Սամարացին, Կորսուած Գառնուկը, Անառակ Որդին և բազմաթիւ ուրիշներ: Այս դարաշրջանին Եկեղեցւոյ եպիսկոպոսներն ու կղերականները կ՛ապրէին նման թագաւորներու, հեշտութեամբ և զրկելով աղքատները իրենց իրաւունքներէն: Վանականները, փոխանակ բարոզելու իրենց Փրկիչը՝ Յիսուս Քրիստոսը, կ՛ընդօրինակէին Աւետարանները ու կը գեղեցկացնէին ու կը փառաբանէին իրենց **արուեստը**: Ո՞ւր կը մնար պարզ գիւղացին ու շինականը որ կը կերակրէր ժողովուրդը: Համա՛յն ժողովուրդը կը մնար տգէտ, անուս, նեղմիտ ու նախապաշարեալ:

Ա՛յս էր Եկեղեցւոյ կենդանի պատկերը
Ութերորդ դարէն մինչեւ Միջին դարեր:

Ու Աստուած այլասերած և վատասերած անճնաւորութիւնն էր հեթանոս աստուածութեան մէջ, փոխանակ սիրելու մարդկութիւնը, կը վախցնէր ու կը չանթահարէր զանոնք: Մինչ Յիսուս՝ Աստուծոյ Միածինը բարոզեց ու յայտնեց սիրո՛ղ և ողորմա՛ծ Աստուած Ճշմարիտը: Դարերով, Յիսուս Քրիստոսի յայտնաբանած Հա՛յր Երկնաւորը մնաց որպէս գեղեցկագիտական և գրակա՛ն արուեստ մը, մորթաթուղթ մագաղաթներու էջերուն մէջ:

Քրիստոնէութիւնն ու գիտութիւնը տարբեր են իրարմէ, բայց ոչ հակադրութիւն, այլ լրումն ու ամբողջացումը մարդկային ըմբռնումին: Քրիստոնէութիւնը Հայ ժողովուրդի աչքին լոյսն է, ուստի անոր մատակարարը "Լուսաւորիչ": Քրիստոնէութիւնը մաբրագործեց հայրենասիրութիւնը "եսական" և բարբարոսական տարրերէ, ու շրջեց զայն ծառայասիրութեան և նոյնիսկ սիրել թշնամի կարծուածը: "Բարի Սամարացի"-ին աննախընթաց առակովը: Քրիստոնէութիւնը գթութեան, կարեկցութեան և սիրոյ ծառայութիւնն է: Ան խորտակած է հին աշխարհի կուռքի "եսական" ամրոցները: Քրիստոնէութիւնը հայրենասիրութեան գաղափարը չ՛ոչնչացուց, այլ՝ **սրբագործեց** անճնուրացութեամբ:

Հին աշխարհը, իր ամբողջութեամբ երկունքի մէջ էր և անոր ծնունդը Քրիստոնէութիւնը եղաւ: Քրիստոս մեզմէ կը խընդրէ, մտքի և սրտի սրբութիւն, բարոյական կեանք և սէր դէպի մեզի նման մարդը: Բոլոր կրօնքներու պսակը Քրիստոնէութիւնն է, այսինքն Աստուծոյ Որդւոյն միջոցով եղած Աստուածայայտնութիւնը: Քրիստոնէութիւնը կը մերժէ ճակատագիրը, որովհետեւ կ՛ընդունի զղջումով և ապաշխարութեամբ ազատուիլն ու փրկուիլը:

Հին կրօնքներու մէջ կրնայ արդարեւ գտնուիլ վսեմ թռիչքներ դէպի անհունը, վերամբարձ տեսիլներ դէպի ճշմարիտն ու գեղեցիկը: Սակայն, Միակ դէմքը արեւափայլ կը շողայ պատմութեան հորիզոնին վրայ, որուն եզական փառքն ու հմայքը կը գերազանցէ բոլոր Կոմփիւկոսները, Զրադաշտները, Որփէոսները և Պուտտաները:

1. Յիսուս Քրիստո՛ւն է Ան: Որքա՛ն խաղցր ու գրաւիչ է Անոր Դէմքը:
2. Ան ամպածրար բարձունքներու վրայ չտուաւ իր պատգամները Սինայի կայծակներն ու եղիայի վրէժխնդիր սուրը չեղան Իր զէնքերը, այլ հեզութիւնը, բարութիւնը, սրբութիւնը, արդարութիւնը, զոհաբերութեան ոգին, որոնցմով ապրեցաւ, և զորս խարոզեց և նուիրագործեց Իր Խաչովն ու յաղթական Յարութեամբը:

Քրիստոնէութեան **"Ի՞նչ"** ըլլալը չէ որ քրիստոնեան պիտի ազատագրէ մահէն, այլ՝ անոր **"ինչպէ՞ս"** ըլլալը: Այս «ինչպէ՞ս»ը՝ **հաւատա՛լն** է: Հաւատալը՝ հաւատքն է Անհաւատալիին, ջերմօրէն

ու խանդավառօրէն: Քրիստոնէութիւնը կրօնք մը ըլլալէ շա՛տ աւելի **կեա՛նք** է,

կեանքը՝ Քրիստոսի անարատ, ճոխ,
ծառայող, սիրող և լուսաւորող:

Հետեւիլ Անոր՝ կը նշանակէ, Լուսոյ Ակէն առնել և տա՛լ խաւար աշխարհին նոյն կենսատու Լոյսը: Քրիստոնէութիւնը 2000 տարի ետք, տակաւին կը մնայ աշխարհի ամենատարածուած կրօնքը առանց խտրութեան ցեղի, սեռի և լեզուի: Առաքելաբարոյ Քրիստոնէութիւն, Եկեղեցին փոխանակ դաստիարակելո՛ւ, արմատաւորելու և վերածելու զայն **առօրեայ կեանքի,** բնաջընջելով վերածուեցաւ սեղմիմաց **իմաստասիրական տեսութեան**. Եկեղեցին փոխանակ հաւատալու Յարուցեալ Յիսուսի ոգեկա՛ն Ներկայութեան, սկսաւ հաւատալ մարդկային **գրաւոր դաւանանքի ու վարդապետութեան:**

Քրիստոնէութիւնը դրական ու գործնական բարութեան կիրարկումն է: Նախ՝ իր այոն այո՛ է, ոչը՝ ո՛չ: Ճիտակին ջիտակ կ՛ըսէ, սխալին՝ սխալ, նոյնիսկ եթէ անհաճոյ ըլլայ այդ՝ մարդոց: տեղին համաձայն, կրնայ ցնցել իր ցուցամատը անիրաւին, անարդարին և մանաւանդ կեղծաւորին դէմ: Վերջապէս բրիստոնեայ ըլլալ կը նշանակէ ցոյց տալ խօսքով ու գործով յիմարութիւնը կռապաշտութեան (դրամ դիզելու հարստութեան), որուն մէջ թաղուած է ամբողջ "զարգացած" աշխարհը (բսանեերորդ դարու 'time is money' փիլիսոփայական կրօնքը (հաւատալիքը):

Պողիկարպոսին (Յովհաննէս առաքեալին աշակերտը--Նահատակուած 155 թուականին) գլխաւոր յատկանիշներն էին պարտականութեան խանդավառ նուիրումը, զոհողութեան հզօր ոգին և անսահման համարձակութիւնը Քրիստոնէական հաւատքի պաշտպանութեան մէջ: Իր հոգատարութեան յանձնուածներու հոգեւոր բարիքին համար ցոյց տուած իր խանդը կը ճառագայթէ իր նամակներու ամէն մէկ տողին մէջէն: Քրիստոնէութիւնը՝ ոմանց համար կրօնասիրական ճառ է կամ դաւանական մարզանք...գործնակա՛ն բրիստոնէութիւնը ամենօրեայ կեա՛նքն է, որ Յիսուս ցոյց տուաւ Իր աշակերտներուն: Մեծագոյն դժբախտութիւնը, Արեւմտեան ափերուն վրայ, մեզ շրջապատող զանազան հոսանքներն են, որոնց կէտ նպատակը բայբայել է Քրիստոնէական հաւատքը (Աստուծոյ միջամտութիւնը):

Քրիստոնէութիւնը ո՛չ թէ անունով, կամ շարժուձեւերով (ծիսակատարումով), այլ **համոզումո՛վ և ապրումո՛վ** վերա՛կենդանութիւն մըն է:

1. Քրիստոնէութիւնը աննպատակ ճամբայ մը չէ՛:
2. Չիրար հերքող դրութիւններով կազմուած իմաստասիրութիւն մը չէ՛, մարդկային օրէնքներու կամ սկզբունքներու հաւաքածոյ մը չէ՛:
3. Մարդկային իմաստասիրութիւնը կ՛որոնէ ճշմարտութիւնը, բայց չի գտներ զայն: Քրիստոնէութիւնը չ՛որոներ, այլ կը **յայտնէ՛ ճշմարտութիւնը:**
4. Քրիստոնէութիւնը՝ ճանապարհ է և կեանք, Քրիստոսի՛ միջոցաւ, Քրիստոսի՛ մէջ:
5. Արուեստն ու գիտութիւնը չեն բաւեր, **անհրաժեշտ է հաւատքը:**
6. Քրիստոնեան այն մարդն է՝ որ կը ջնջէ իր **անձը՝ եսասիրութիւնը, փառատենչութիւնը,** և կ՛աշխատի իր ընկերոջ բարիքին ու Աստուծոյ փառին համար:

Մարդկային իմացականութիւնը՝ բնա՛րն է Աստուծոյ: Մարդը, գրբերու Գրքին մէջ, երգի՛չն է՝ որ իր ներշնչումը կը

բաղէ Աստուծմէ: Առանց այդ գերբնական Ներշնչման, մարդ հասարակ էակ մըն է, գրեթէ հաւասար՝ անբան կենդանիին: Այս իրողութիւնը լաւ իմացած էին հեթանոսները, աւելի լաւ՝ քան այսօրուան **Թեթեւամիտ** բրիստոնեաները. անունո՛վ միայն կամ շարժուձեւերով բրիստոնեաները: Կարգ մը "հեթանոս"ներ աւելի բրիստոնեայ էին, քան այսօրուան "բրիստոնեա"ները: կարգ մը "բրիստոնեաներ", այսօր, աւելի հեթանոս են, (դրամասէ՛ր հարուստները), քան երբեմնի հեթանոսները:

Քրիստոնէութիւնը սիրոյ Կրօնի՛ն է:

Աջակերտութեան պայմանը. «Եթէ մէկը կ՛ուզէ իմ ետեւէս գալ՝ թող ուրանայ իր անձը, թող իր խաչը առնէ և իմ ետեւէս գայ. որովհետեւ ով որ ուզէ փրկել իր անձը՝ պիտի կորսնցնէ զայն. իսկ ով որ կորսնցնէ իր անձը Աւետարանին համար՝ պիտի փրկէ զայն». ըսաւ մեր Տէրը Յիսուս:--Մարկոս Ը.35: Քրիստոնէութիւնը այս կամ այն յարանուանութեան առանձնաշնորհումը չէ: Բիւրապատկենք Քրիստոնէութիւնը, սակայն հաւաքակա՛նապէս, ոչ սեփականացնելով:

Քրիստոս անուն մը չէ, այլ տիտղոս մը, տառադարձումը յունարէն Չէրիստոս բառին, որ հայերէնի մէջ կը նշանակէ օծեալ, օծուած, և այդպէս թարգմանուած եւս կը գտնենք Նոր Կտակարանին մէջ քանի մը տեղ--Ղուկ. Բ.11 և 26, Գործ. Բ.36: Համապատասխանն է եբրայերէն **Մաշի՛ա** տիտղոսին, որ մենք եւս կը գործածենք **Մեսիա"** ձեւով:

Քրիստոսի կերպարը, այսինքն Քրիստոս մը հե՛զ՝ և ծառայող, ո՛չ պայքարող: Այս տիտղոսը՝ "Օծեալ" կը տրուէր Իսրայէլի թագաւորներուն ու քահանայապետներուն, որոնք կ՛օծուէին՝ Աստուծոյ ընտրութեամբ և իրենց յանձնուած պաշտօնին կամ առաքելութեան իբրեւ նշան--Ղեւ. Ը.12, Ա. Թագ. Ժ.1: Հետզհետէ այդ տիտղոսը գործածուեցաւ՝ նշելու համար Աստուծոյ ղրկելիք ապագայ Փրկիչ Թագաւորը, որուն գալուստը աւետեցին շատ մը մարգարէներ--Ես. 61.1, Երեմ. ԻԳ.5:

Բազմաթիւ բրիստոնեաներ կը սիրեն Քրիստոս մը, որ նկար մըն է լոկ կամ գաճէ արձան: Սիրեցէ՛ք այն Քրիստոսը՝ որ է Մարդեղացեա՛լ Որդին Աստուծոյ: Նոր Կտակարանը կը վկայէ, թէ Յիսուս ինքն էր Քրիստոսը, Աստուծոյ Օծեալը, խոստացուած Փրկիչ Թագաւորը--Մատ. ԺՉ.16-20, Ղուկ. Թ.20, Յով. Չ.70, ԺԱ.27: Բիւրեղացած էր Քրիստոս, զտուած աստուածային սիրոյն և ճշմարտութեան բովին մէջ:

Մեզի համար «Յոյս»ը՝ կենդանի Անձնաւորութիւն մըն է, լուսաւոր Յիսուս Քրիստոս մեր Լոյսը, մեր Կեանքը: Քրիստոսով **ապրիլ** և Զինք մեր մէջ **ապրեցնել:** Քրիստոսի Մարմինն ու Արիւնը ճաշակողներուն հոգիներուն մէջ կ՛իջնէ Ինքն աստուածային ներկայութիւնը զօրացնելու և ներշնչելու ենթական--Յով. Չ.55-57: Ս.Հաղորդութեամբ հոգիներու միջեւ համազանգուած միութիւն մը կը ստեղծուի՝ կ՛եղբայրանան:

«Քրիստոս Ինք՝ տեսանելի պատկերն է աներեւոյթ Աստուծոյ. Հօրը Որդին, ծնած համայն ստեղծուածներէն առաջ» --Կողոս. Ա.15: «Որովհետեւ Հայրը ուզեց, որ Քրիստոս Իր մէջ ունենայ աստուածային բնութեան լիութիւնը»--Կող. Ա.19:

«Չի դու միայն ես երկնքում անճառ և երկրում անզնին,
Գոյութեան տարրերի մէջ և աշխարհի բոլոր ծագերում,
Սկիզբն ամէն ինչի, և ամէն ինչի մէջ՝ ամբողջ լրումով»:
--Ս. Գրիգոր Նարեկացի:

Յունիս 2, 2002
Թորոնդօ

ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՒ
ԱՍՏՈՒԱԾԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Հայ ազգին մէջ ո՞րքան հոգի "հայրենասիրութեան անդամակցութիւն" ունի: Սակայն կան բազմաթիւ հայեր, որոնք պարծանքը ունին թէ իրենք կը պատկանին այս կամ այն կուսակցութեան: Միթէ ազգասէր մը պարտակա՞ն է ազգային որեւէ կուսակցութեան պատկանիլ, ապացուցելու համար իր հայրենասիրութիւնը:

Արդեօք հարիւր կամ երկու հարիւր տարի առաջ Հայաստանեայց Եկեղեցին անդամակցութի՞ւն ունէր: Ո՛չ երբեք, ոչ ալ անդամատուրք կը վճարէին հաւատացեալները: Ամէն Հայ իր Քրիստոնէական մկրտութեամբ աստուածասէր կը ծանչցուէր: Մեծ Եղեռնին, մօտ 4000 եկեղեցական վարդապետներ, քահանաներ և եպիսկոպոսներ նահատակուեցան որովհետեւ չուզեցին ուրանալ իրենց Յիսուս Տէրը: Կը կարծէ՞ք թէ այդ հոգեւորականները ամսաթոշակով կ՛ապրէին: Ոչ, այլ՝ Իւրաքանչիւր քահանային հոգատարութեան յանձնուած հաւատացեալները կը հոգային հոգեւորականին պիտոյքները: Տղայութենէս ի վեր կը յիշեմ այն համեստ, կաթոգին և հայրական դէմքը Մեսրոպ Ա. Քհնյ. Քէօշկէրեանին, Աղեքսանդրիա, որ կ՛այցելէր մեր տունը: Իր շնորհընկալ անձնաւորութիւնը անկարելի է որ մոռնամ ցմահ:

Այսպիսի հոգեպէս տիտան և հոգեկան տեսի՛լք ստացած Հայ կղերնե՛րն էին որոնք 17 երկար դարեր Հայ ազգը պահեցին Քրիստոնեայ, հաւատացեալ և աստուածասէր: Յարգա՛նք իրենց նուիրումին և հոգեկան աղքատութեան:

300 տարիներ անցած էին այն աստուածախօս օրէն, երբ Յիսուս տեսակցութիւն մը ունեցած էր Սամարուհիի մը հետ, Սիւքարի ջրհորին քով, ու յայտնած անոր Ի՛ր աստուածային ինքնութեան և հեղինակութեան իրողութիւնը: Յիսուս յայտնապէս ըսաւ այս կնոջ.

«Ժամանակը կու գայ և արդէն իսկ եկած է, երբ ճշմարիտ երկրպագուները հոգիով և ճշմարտութեամբ պիտի պաշտեն Հայրը, որովհետեւ Հայրն ալ կ՛ուզէ որ Իր երկրպագուները այդպիսին ըլլան: **Հոգի է Աստուած, և Անոր երկրպագուները պէտք է հոգիով և ճշմարտութեամբ զԱյն պաշտեն**--Յով. Դ.23-24:

Յիսուս, որ կ՛ուզէր տեսնել Երուսաղէմի տաճարը սուրբ և աղօթքի տուն, կ՛ըսէ Սամարուհիին.

«Ո՛վ կին, հաւատա՛ ինծի, թէ ժամանակը կու գայ՝ երբ ո՛չ այս լերան (Գորազին) վրայ և ո՛չ ալ Երուսաղէմի մէջ պիտի պաշտէք Հայրը: Դուք՝ Սամարիցիներդ զԱստուած կը պաշտէք առանց զԱյն ճանչնալու, մինչ մենք՝ հրեաներս, զԱստուած կը պաշտենք՝ ճանչնալով զԱնիկա»:

Երբ Յիսուս աւելի մօտեցաւ Երուսաղէմի և տեսաւ զայն, լացաւ անոր վրայ և ըսաւ.

«Գոնէ այսօր գիտնայիր թէ ի՛նչ բանի մէջ կը կայանայ խաղաղութիւնդ: Բայց այլեւս պիտի չկրնաս տեսնել: Որովհետեւ օրեր պիտի գան, երբ թշնամիներդ շուրջդ պատնէշ պիտի կանգնեն, պիտի պաշարեն և ամէն կողմէ պիտի նեղեն քեզ: Հիմնայատակ պիտի ընեն քեզ և սպաննեն բնակչութիւնդ: Քար քարի վրայ պիտի չձգեն, որովհետեւ չգիտցար ժամանակը երբ Աստուած եկաւ քեզ փրկելու: Ապա տաճար

մտաւ և սկսաւ դուրս հանել աղաւնեվաճառներն ու գնողները, լումայափոխներուն սեղանները շրջեց և ըսաւ անոնց. Գիրքերուն մէջ գրուած է, «Տունս աղօթքի տուն պիտի ըլլայ, մինչ դուք աւազակներու որջի վերածած էք զայն»
--Ղուկ. ԺԹ.41-46՝

Կ՛արժէ խորհրդածել և բաղդատել Յիսուսի ըսած խօսքերը Սամարուհիին, Իր լացը Երուսաղէմի վրայ և Իր սաստը տաճարի առեւտրականներուն և Իր մարգարէական ու արդարացուցիչ դատապարտութիւնը տաճարին ու խորանին: Ինչո՞ւ Աստուծոյ տաճարը կործանելու էր և համայն աշխարհի մէջ միակ միա-աստուածեան ազգը, հրեաները ըլլալով, գերի իջուելու էին բազմաթիւ ազգերու մէջ: Աստուած ինչո՞ւ չպաշտպանեց Իր ժառանգութիւնը:

Մինչեւ Յիսուս Քրիստոս, հրեաներ այնպէ՛ս կը կարծէին, թէ իրենք էին առանձնաշնորհեալ ազգը, և Աստուած իրենց բոլոր սխալներուն աչք կը գոցէ: Մինչդեռ Յովհաննէս առաքեալ այդ հարցին նկատմամբ կ՛ըսէ.

«Բանն էր ճշմարիտ Լոյսը, որ աշխարհ գալով՝ կը լուսաւորէ ամբողջ մարդկութիւնը (ոչ միայն հրեաները): Աշխարհի մէջ էր Անիկա, աշխարհը Իրմով ստեղծուեցաւ, սակայն աշխարհը զինք չճանչցաւ: Իր իսկ ստեղծած աշխարհը եկաւ, բայց Իր իսկ ստեղծած մարդիկը (հրեաները), զինք չընդունեցին: Իսկ Զինք ընդունողներուն և իրեն հաւատացողներուն իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ որդիներ ըլլալու. Ո՛չ արեան ճամբով և ո՛չ մարմինի կամ մարդկային կամքով, այլ՝ Աստուծմէ ծնելով» --Յով. Ա.9-13:

Մինչեւ Յիսուս Քրիստոս, Աստուած և Իր Ներկայութիւնը կը ճանչցուէր նիւթականով՝ խորանով, տաճարով, աշտանակներով, ուխտի տապանակով որուն մէջ կը գտնուէր հարեղէն տասը պատուիրանները, Մովսէս մարգարէին գաւազանը և պնակ մը մանանայ սուրբ սրբոց սենեակի մը մէջ: Հերովդէսի շինած տաճարը հառակուսի կառոյց մըն էր, երեք գլխաւոր բաժիններով՝

1. **Գաւիթը,** ուր կը գտնուէր զոհարանը:

2. **Սրբարանը,** կամ չէնքին կեդրոնական մեծ սրահը, ուր հաւանաներ կը մտնէին, և ուր կը գտնուէին խունկերու սեղանը, առաջաւորութեան հացերու սեղանը և ոսկի աշտանակը:

3. **Բուն Սրբարանը**, կամ ներքին փոքրիկ սրահը, ուր միայն հաւանայապետը կը մտնէր տարին մէկ անգամ, և ուր կը պահուէր Ուխտի Տապանակը:

Այս փոքրիկ սրահը բաժնուած էր վարագոյրով մը ընդհանուր տաճարին մէկ մասին մէջ: Յիսուսի խաչելութեան պահուն, վերոյիշեալ վարգոյրը վերէն վար երկուքի պատռեցաւ և սուրբ սրբոց խորհրդաւոր կարծուած բաժանումը իր կարծեցեալ նիւթեղէն սուրբ գոյութիւնը կորսնցուց:

Այն հաւանաներն ու Ղեւտացիները, որոնք կը կարծուէին ըլլալ Աստուծոյ ներկայացուցիչները երկրի վրայ, դարձած էին մարմնացեալ հակառակորդները Աստուծոյ և սպաննիչները դարձան Անոր Մարմնացեալ Որդւոյն: Սոյն պատճառին համար Յիսուս նախապէս պատուիրած էր նիւթականը պաշտողներուն, ըսելով. «Օրէնքը և մարգարէներու ուսուցումները մինչեւ Յովհաննէս ի զօրու էին. անկէ ասդին **Աստուծոյ Արքայութիւնը** կ՛աւետարանուի»--Ղուկ. ԺՉ.16: Մինչեւ այսօր երբեք չեմ հանդի-

պած բարոզիչի մը կամ բահանայի մը, որ բարոզէ **Աստուծոյ Արքայութիւնը**: Ինչո՞ւ, չեմ գիտեր:

Ինչպէս վերեւ ըսի, թէ. «Մինչեւ Յիսուս Քրիստոս, Աստուած և Իր ներկայութիւնը կը ճանչցուէին **նիւթականով**՝ "խորանով, տաճարով", և մարդիկ կը ջանային կատարել իրենց պարտականութիւնը նուիրելով ոչխար մը կամ արջառ մը մորթելով և զոհելով, Աստուած Իր ներկայութիւնը ցոյց կու տար Իր ծառաներուն և մարգարէներուն: Իսկ երբ Աստուծոյ մշակները՝ բահանաներն ու ղեւտացիները սկսան դառնալ միայն դերակատարները և դրամապաշտները նիւթական տաճարին և խորանին: Տաճարը՝ սրբութեան պատսպարան մը ըլլալէ դադրեցաւ ու կը ծառայէր իբրեւ ամրոց, դրամատուն, տօնավաճառ, սակարան և առեւտուրի հրապարակ: Դրամափոխները, որոնք ամբարիշտ անպատկառութեամբ գրաւած և շուկայի վերածած էին Տաճարը: Երիտասարդ Վարդապետը Յիսուս նմանեցաւ երկինքէն ինկած կայծակի մը որ մաբրագործեց տաճարը:

Հոգեւոր ու եկեղեցական Փարիսեցիներու և բահանաներու դրամասիրութեան պատճառով Յիսուս ըսաւ Սամարուհիին. «Պիտի գայ ժամանակ, երբ ո՛չ այս լերան վրայ և ո՛չ ալ Երուսաղէմի մէջ երկրպագութիւն պիտի ընեն Հօրը: Հոգի է Աստուած, և Անոր երկրպագողները երկրպագութիւն պիտի ընեն Հօրը՝ հոգիով և ճշմարտութիւնով»--Յով. Դ.23-26: Երուսաղէմի տաճարը (եկեղեցին) որբան ալ հոգեպէս բլատակուած էր և առեւտուրի կեդրոն դարձած, Յիսուս չմերժեց և չուրացաւ զայն, այլ ջանաց դարմանել և մաբրագործել զայն--Մարկ. ԺԱ.17: **Տաճարին շինութեան մէջ Յիսուս ոչ թէ դիտեց ճարտարապետակա՛ն կառոյցը, այլ մարգարէական դատաստանը**--Մարկ. ԺԳ.1

Երբ մարդիկ դրամասիրութեան և փառի համար կ՛անտեսեն Աստուծոյ պատուիրանները, Աստուած կը հեռանայ սրբատեղի ճանչցուած վայրէն՝ եկեղեցիէն: Սոյն պատճառաւ ալ երբ Հռոմէական բանակը պաշարելէ ու կործանելէ յետոյ Երուսաղէմ բաղաբը, այրեց ու կործանեց կարծեցեալ սուրբ տաճարն ու սրբատեղին, որովհետեւ Աստուած շատո՛նց հեռացած էր այդ տաճարէն և Յիսուս, նիւթականացած սրբատեղի և տաճարը կոչած էր. «Աւազակներու որջ»:

Ինչպէս ցեղային պատկանելիութիւնը ծնունդով կը ստացուի, նոյնպէս ալ անձի մը հոգեկան վերածնունդը: Մինչեւ որ Յիսուս մեր սրտին՝ էութեան մէջ չծնի, մեր հաւատքը և սէրը հանդէպ Աստուծոյ, մակերեսային երեւոյթ մըն է: Օրինակ, կեանքի մէջ կը հանդիպինք բազմազան անձերու և հակառակ սեռերու որոնց կ՛ընկերանանք, ճաշարան կ՛երթանք և պտոյտներ կը կատարենք միասին: Վերոյիշեալ բոլոր բարեկամութիւնը թեթեւակի են ու մեզի շատ բան չեն խօսիր: Սակայն երբ օր մը այդ հակառակ սեռի անձերէն մին մեզի հպումով, նայուածքով կամ հոգեկան ժպիտով արտայայտութիւն մը ցոյց տայ, այդ ակնթարթին մէջ զգացում մը սէր մը և անպատմելի յոյզ մը տեղի կ՛ունենայ: Այդ զգացումը հոգեկան ծնունդ մըն է, որ իր կատարը կը գտնէ սուրբ խորանին առջեւ ծնրադիր, իրարու հաւատարմութեան խոստումներով:

Սոյն դէպք ծնո՛ւնդ իրողութիւնը տեղի ունեցաւ երկու հազար տարի առաջ մաբսաւորի մը բարացած սրտին մէջ: Զակէոս բազմաթիւ անգամներ հանդիպած էր կրօնաւորներու և եկեղեցական անուանի կղերականներու, սակայն երբեք հոգեկան զգայնութիւն մը չէր ունեցած: Ժանտաթզենիի մը ճիւղին վրայ կայնած, երբ լսեց Յիսուսի ձայնը որ կ՛ըսէր իրեն. «Զակէո՛ս, աճապարէ՛, վա՛ր իջիր, որովհետեւ այսօր պէտք է որ տունդ

գիշերեմ»:

Յիսուսի մելանուշ ձայնը թրթռացուց Զակէէոսի սրտին լարերը և ան այնպէս կարծեց, թէ առաջին անգամ ըլլալով կը լսէ Հայրական սիրոյ հրաւէրը: Յիսուսի հայեացքը ուղուած էր Զակէէոսի աչքերուն մէջէն մինչեւ անոր սիրտը և հոգին: Զակէէոս ընդունելով Յիսուսը իր անձնաւորութեան մէջ, այլեւս աշխարհ և մարդիկ եղբայրացան իրեն: Յիսուսի հոգեկան հայեացքով ան տեսաւ մարդոց աղբատութիւնը, ու փոխանակ զանոնք չարաշահելու, գթա՛ց անոնց վիճակին ու ըսաւ. «Տէ՛ր, ահա ունեցածիս կէ՛սը աղբատներուն պիտի տամ և եթէ ոեւէ մէկը անիրաւած եմ՝ բառապատիկ պիտի մատուցանեմ անոր: Այսպիսի անկեղծ և հաւատարիմ զղջումի և ապաշխարանքի առջեւ, Յիսուս ըսաւ. **«Այսօր այս տան վրայ փրկութիւն եկաւ:** ... Որովհետեւ Մարդու Որդին եկաւ կորսուածը փնտռելու և փրկելու»--Ղուկ. ԺԹ.9-10:

Զակէէոսի Ապաշխարութեան և զղջումին մէջ կայ շատ յատկանշական ելոյթ մը, որ շատեր կ՛անտեսեն: Զակէէոս իր հարստութեան կէսը եկեղեցաշինութեան կամ տաճարին չնուիրեց, որպէսզի իր մաքէն յետոյ ինք յիշատակուի, այլ՝ **աղբատներուն:** Իսկ մեր եկեղեցիին մուտքին կայ ցուցակ մը, որուն վրայ կ՛արձանագրուին միայն եկեղեցւո՛յ դրամակա՛ն նուիրատուներու անունները: Ամէն անձ ազատ է իր տրամաբանելու ձեւին մէջ:

Այսօր Թորոնթոյի մէջ կան մօտաւորապէս 40,000 հազար Հայեր: Բոլոր եկեղեցիներու անդամակցութիւնը բանի մը հարիւրէ աւելի չանցնիր: Ինչո՞ւ բոլորն ալ չունին "եկեղեցական անդամակցութիւն": Ինչպէս որ եկեղեցական անդամակցութիւն չունեցողներն ալ քրիստոնեայ են, ես ալ այդ քրիստոնեաներէն եմ, որովհետեւ կը սիրեմ բոլո՛ր զանազան անուններով կոչուած եկեղեցիները և ինքզինքս մօտ կը զգամ իւրաքանչիւրին:

Ի՞նչ թողուցին Փարաւոնները իրենց ետին: Անոնք թողուցին բարաշէն ու մարմարակերտ բուրգեր ու մեհեաններ: Յիսուս Քրիստոս ի՞նչ ուզեց թողուլ Իր ետին: Գմբեթազարդ եկեղեցինե՞ր, երաժշտական զանգակատուննե՞ր և բարաշէն խաչքարե՞ր, թէ կենդանի ու գործօ՛ն վկաներ, ու հաւատարիմ առաքեալներ ու քարոզիչներ: Ան ըսած էր Սամարուհիին. «Աստուած Հոգի է և Զինք պաշտողները հոգիով և ճշմարտութեամբ պէտք են պաշտել»:

Յիսուս Քրիստոս, որպէս նախագահ Վերջին Դատաստանին, Իր ետին թողած հաւատարիմները պիտի կանչէ՛ գերեզմաններէն դուրս ըսելով.

«Եկէ՛ք, Հօրս կողմէ օրհնեալներ, ժառանգեցէ՛ք այն արքայութիւնը, որ ձեզի համար աշխարհի սկիզբէն պատրաստուած է: Որովհետեւ անօթի էի, և զիս կերակրեցիք, ծարաւ էի և ջուր տուիք, օտարական էի և ընդունեցիք զիս, մերկ էի և հագցուցիք ինծի, հիւանդ էի և հոգ տարիք ինծի, բանտի մէջ էի և այցելեցիք ինծի»:

Այն ատեն արդարները պիտի հարցնեն. «Տէ՛ր, քեզ ե՞րբ անօթի տեսանք և կերակրեցինք, կամ ծարաւ՝ և ջուր տուինք: Քեզ ե՞րբ օտարական տեսանք և ընդունեցինք կամ մերկ՝ և հագցուցինք:

Քեզ ե՞րբ հիւանդ կամ բանտի մէջ տեսանք և այցի եկանք քեզի»:

Թագաւորը պիտի պատասխանէ անոնց.

«Կ ըսեմ ձեզի, որովհետեւ իմ այս փոքր եղբայրներէս մէկուն ըրիք, ինծի՛ ըրած եղաք» --Մատ. 25: 34-40

Յունիս 16, 2003
Թորոնթօ

ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԱՇՏԱՄՈՒՆՔ

«Կ՛աղաչեմ ձեզի, եղբայրնե՛ր, գթութեամբն Աստուծոյ, որ պատրաստէք ձեր մարմինները իբրեւ, պատարագ կենդանի, սուրբ և աստուածահաճոյ. ա՛յդ է ձեր բանաւոր պաշտամունքը: Եւ այս աշխարհի կերպարանքով մի՛ կերպարանաւորուիք, այլ նորոգուեցէ՛ք ձեր մտքի նորոգութեամբ, որպէսզի ինձէք բարին և թէ ի՛նչ է Աստուծոյ կամքը՝ բարին, հաճելին և կատարեալը»--Հռոմ. ԺԲ.1-2:

Խորհուրդներ քրիստոնէական պաշտամունքային ծէսեր, որոնք կը պարունակեն **«սրբազան գաղտնիքներ»,** գաղափարներ, միտք և խրատ: Բարոյական սկզբունքը աւելի վեր դասուած է պաշտամունքային մերկ ծէսերէն և կենդանիներու զոհաբերութենէն:

Մովսէս մարգարէէն 800 տարի յետոյ, Աստուած Եսայեայ Մարգարէին միջոցաւ կը պատգամէ..

«Ես ասոր պիտի նայիմ,
Այսինքն խոնարհին և կոտրած հոգի ունեցողին
Եւ Իմ խօսքէս դողացողին:
Արջառ մորթողը մարդ մեռցնողի պէս է,
Գառնուկ զոհողը շուն մորթողի պէս,
Նուէր մատուցանողը խոզի արիւն մատուցանողի պէս,
Կնդրուկ ծխողը կուռք պաշտողի՝ պէս,
Իրաւցընէ անոնք իրենց ճամբաները ընտրեցին,
Ու անոնց հոգիները իրենց գարշելիներէն
կ՛ախորժին:

Եսայ. ԿԶ.2-3:

Մարդեղացեալ Յիսուս Քրիստոսէ յետոյ, Եկեղեցին դարձաւ սեւեռակէտը մարդկային կրօնական ու պաշտամունքային կեանքին: Աւետարանները գրագիտական երկասիրութիւններ չէին, այլ **պաշտամունքային** ու հոգեկան առաջնորդութեան ուղեցոյց ու Յիսուս Քրիստոսը ճանչնալու հեղինակութիւններ և միջոցներ:

Ս. Մեսրոպ, Գողթնեաց գաւառին մէջ, որ իր գործունէութեան առաջին դաշտն էր, իր իսկ խղճին մէջ զգաց օտարալեզու պաշտամունքին և բարոզութեան անօգուտ և զուր ծիսակատարութիւնը: Յիսուսի Աւետարանը առանց իմաստաւորելու հաւատքը՝ կրօնքը, մեռած ուժ մը, ու եկեղեցին անիմաստ պերճանք մը պիտի մնային: Միայն իմաստաւորուած Աւետարանը կրնայ տալ հոգեւոր նորոգումի կայծը և դնել իրենց սրտին մէջ հոգեւոր նորոգութեան կարիքը և մխիթարել մեկնող սգաւորին կսկծանքը: Խորհրդաւոր պաշտամունքէ մը, տպաւորիչ հանդէսէ մը կամ ցնցող ներկայացումէ մը դուրս ելլողին հոգւոյն մէջ երբեմն դեռ երկար ատեն կը շարունակուի կրած ազդեցութեան ներգործութիւնը:

Բուն իսկական և խոր պաշտամունքը, միայն Աստուծոյ ուղուելու և տրուելու է: Արժան է Քրիստոսի ընծայել երկրպագութիւնը, որովհետեւ տասնմէկ առաքեալներն ալ Գալիլիոյ լերան վրայ «Երբ տեսան զԱյն՝ երկրպագեցին Անոր»
--Մատթ. ԻԸ.17, Եբր. Ա.6, Փիլ. Բ.10:

"Պաշտամունք" բառը **liturgy,** յունարէն բնագրի մէջ կը նշանակէ "աշխատանք և ծառայութիւն". ապա ուրեմն պաշտամունքը ինքնին հաւատացեալին կողմէ աշխատանքն է՝ Աստուծոյ համար՝ ուրիշներու ծառայութիւն:

1. "Վասն զի նեղ է այն դուռը ու նեղուացք է այն ճամբան, որ

դէպի կեանք կը տանի և բիչ են անոնք որ զանիկա կը գտնեն" --Մատթ. Է.14:

2. Քրիստոսի Խաչելութիւնը ոչ միայն կ՛ուզենք ըմբռնել միտքով, այլ մեր մարմիններուն վրայ ու հոգիներուն մէջ դրոշմել Խաչեցեալը, յաճախ անձնազոհութեամբ և կարօտեալներու ծառայելով:
3. Կը խոնարհինք Անոր առջեւ, յիշելով որ Ան Աստուած Որդի է և մենք՝ Իր արարչագործութիւնը: «Կ՛աղաչեմ որ դուք ձեզ Աստուծոյ ընծայէք որպէս կենդանի զոհ մը՝ Իրեն վերապահուած, որովհետեւ ատիկա՛ է Աստուծոյ ուզած հոգեւոր պաշտամունքը»--Հռոմ.ԺԲ.1:

Այժմու բաղաբակրթութեան մէջ. «Ե՛ս»ը դարձած է պաշտմունքի առարկայ, "նիւթի"՝ դրամի պաշտամունքը, վարձկան հովիւներ, դարձուցին գերակշիռ: Աշխարհի մեծագոյն գիտնականները կ՛աշխատին տարրալուծարանի աշխատանոցին մէջ, ի՞նչ հնարելու համար: Մարդը մեռցնելու գործիքներ և ականներ կը հնարեն: Հաւատացեալ մը աշխատելու (պաշտելու) է Աստուծո՛յ աշխատանոցին մէջ փրկելու համար կորսուած մարդ արարածը և առաջնորդելու համար զայն Յիսուսի: Եթէ մամոնան նպատակ դարձաւ, այսինքն պաշտամունքի առարկայ, այդ **ուրացութիւն** է Աստուծոյ:

Երկրպագութեան ոգին զգալապէս կը պակսի Աւետարանական Եկեղեցիներու պաշտամունքին--նիստ ու կացին--մէջ: Բոլոր մարդկային վարուելակերպը աստուածային պաշտամունք ըլլալու է: Երաժշտութիւնը՝ աղօթք և պաշտամունք է առ Աստուած: զԱստուած հաճեցնող պաշտամունքը կը բխի հնազանդ սիրտէ մը:

Աստուծոյ հանդիպիլ կը նշանակէ իսկական պաշտամունք՝ Աստուծոյ հետ սրտակցութիւն: Եկեղեցին հաւաք "հաւաքավայր" է ուր սուրբերը կը հաւաքուին ու կը հանդիպին Աստուծոյ: Պայծառ երկնակամար մը կը յիշեցնէ մեզ, թէ Արարիչ Աստուած իրապէս, ստուգապէս և անհամեմատօրէն տարբեր է արարչագործ ստեղծագործութենէն: Ինչպէս փայլատակող աստղ մը հակադրութիւնն է իր խաւար շրջապատ միջոցին, նոյնպէս է նաեւ աստուածային լոյսը մարդու մտքին:

Մարդկային մօտեցումը առ Աստուած պարտ է ըլլալ խո՛ր ու ծնրադիր, յարգանօք ու խոնարհութեամբ: Աստուածաբանակա՛ն խորհրդաբանութենէ չեղոյ իսկ, մեր ընելիքը՝ միա՛յն դպչիլ է Անոր հագուստի բղանցքին: Մեր մտային և հոգեկան ձեռքը շատ կարճ է Զինք ողջագուրելու համար: Դժբախտաբար կարգ մը եկեղեցիներու մէջ, հաւատացեալներ կը պաշտեն զԱստուած, կարծես թէ ֆոթպոլի խաղարկութիւն մը ըլլար պաշտամունքը: Հրեաները Աստուծոյ պաշտամունքը ծիսականացուցած, բարացուցած, մակերեսեցուցած և ճեւականացուցած էին: Մենք հայերս, ի՞նչ ըրած ենք Յիսուս Քրիստոսի Աւետարանը այսօր: Նոր սերունդը, որքա՞ն կը հասկնայ Յիսուսի Աւետարանին խորհուրդը և պատգամը: Երկու ժամ Սուրբ Պատարագի կայնելէն յետոյ, ան ի՞նչ սորված կը վերադառնայ տուն:

Գոնսթանթին կայսրի հրովարտակը որ ծանուցուեցաւ Միլանոյի մէջ 313-ին, ազատութիւն կը շնորհէր ըսելով որ բրիստոնեաները եւս ազատ են պաշտել իրենց Աստուածը: Եկեղեցւոյ մը շէնքը պէտք է դուրս գտնուղները ներս հրապուրէ, ներսը գտնուղներուն օգնէ որ զԱստուած պաշտեն ճշմարտութեամբ, և պէտք է դուրս արձակէ զանոնք **ծառայելու** մարդկութեան:

«Պաշտել» բառը իր հնթանոս ըմբռնումով՝ «ծառայել» կամ «կարիքները հոգալ» կը նշանակէր: Ջոր օրինակ, նախաքրիստոնէական դարաշրջանին, աստուածապաշտութեան ըմբռնումը

կ՛իրագործուէր՝ աստուածներուն ծառայելով: Ջանոնք լուալ, մաքրել և զգեստաւորել: Ոչխարներու և եզներու մատաղներով, հացի և գինիի նուիրումով աստուածները կերակրել, Աստուածային պաշտամունքներն էին յարգանք, երկիւղածութիւն և երկրպագութիւն ընել կուռքերուն:

Կայծակագիր Րաֆֆի՝ իր նշանաւոր պատմական վէպին՝ **Սամուէլի** մէջ պատկերացուցած է հանդիսաւոր այն տօնը, որ կը կատարուէր այդ սրբավայրին շուրջ:

Հայ. Պատ. 119 էջ.

«Յայտնւում էր Հայոց արբան, յայտնւում էր Հայոց մեծ իրմապետը, յայտնւում էին և Հայոց նախարարները: Արբան իւր ձեռով բաց էր անում զոհաբերութեան մեծ հանդէսը, հարիւր սպիտակ ցուլ, ոսկեզօծ եղջիւրներով, զոհ մատուցանելով իւր աստուածներին: Նրա օրինակին հետեւում էին բոլոր մեծամեծները:

«Նոր տարին բերում էր իւր հետ և նոր կեանք: Հայաստանը այդ տօնախմբութեան ժամանակ պէտք էր ցոյց տար իւր աստուածներին իւր անցեալ տարուան յառաջդիմութեան պտուղները: Վահագնը բաջութիւն էր պահանջում, Անահիտը՝ արուեստ, իսկ Աստղիկը՝ սէր և բանաստեղծութիւն:

«Կատարւում էին հանճարի և բաջութեան մրցութիւններ: Բանաստեղծը իւր յօրինած երգն էր երգում, երաժիշտը ածում էր իւր բամբիռի վրայ, ըմբիշը իւր բազուկների ուժն էր ցոյց տալիս, իսկ վարպետը իւր գեղարուեստի արդիւնքը:

«Նոր տարին բերում էր իւր հետ և նոր կեանք: Հին տարին անցնում էր: Պէտք էր բաւել հին մեղքերը և նորոգուած մաքրութեամբ մտնել նոր կեանքի մէջ: Կատարւում էր ընդհանուր մկըրտութիւն: Մեծ իրմապետը առնում էր Արածանիի ալիքներից սուրբ ջուրը և ոսկեայ ցնցուղով սրսկում էր բազմութեան վրայ: ...Այդ միջոցին օդը լցւում էր միլիոնաւոր սպիտակ աղաւնիների բազմութեամբ»:

Անգլերէն "խոնարհութիւն" humility բառը կու գայ լատին humus բառէն, որ կը նշանակէ գետնի բարեբեր հողը: Աստուածային **գերազանցութիւնը** (Transcendence), այսօր, կը վտարուի Եկեղեցիներէն: Խոնարհութիւնը ոչխարամիտ պարզութիւն չի նշանակեր, այլ նման գետնի հողին համեստ է ու կ՛ընդունի ամէն բան՝ նախատինք և անարգանք:

1. Գետնի հողը՝ խոնարհութեան արտացոլացումն է: Երբեք նկատողութեան չէ առնուած: Երբեք յիշատակութիւնը չ՛ըլլար: Միշտ կը կոխկրտուի թէ՛ անասուններէ և թէ՛ մարդոցմէ:

2. Ամէն աղբ և աղտոտութիւն վրան կը թափենք, ան չի բողոքեր:

3. Հրաշքով մը ընդունած բոլոր աղտոտութիւնը կը բարելաւէ, կը փոխակերպէ և սննդարար ուտեստեղէնի կը վերածէ:

4. Իր խոնարհութեամբ դարձած է ստեղծագործող, կը կերակրէ թէ՛ անասունները և թէ՛ համայն մարդկութիւնը:

Երկիրն ու երկնայինը, նիւթն ու նիւթեղէնը, իմանալին և պաշտելին միացնող թելը **խորհրդապաշտութիւնն** է: Քրիստոսի Յարութիւնը եզական ու մարդկօրէն անբաղդատելի դէպք մըն է, սակայն շարունակութիւնն էր անոր երկրային կերպարանափոխութեան: Այս նոր ապրելակերպը կատարելութիւն մըն էր Յարուցեալ Քրիստոսի ու տեւականութիւնը Անոր երկրայի՛ն կեանքին--«և Բանը մարմին եղաւին»: Յարութեան իրողութիւնը թէեւ պատմական դէպք մըն է, սակայն մեզի կը մնայ անբացատրելի Խորհուրդ:

Իրականութիւնը երբ մարդկային հոգիէն ներս մտնէ, միշտ կը կերպարանափոխէ ներքին անձնաւորութիւնը: Աստուած ներթափանցելով և ներխուժելով մարդկային կեանքէն ներս, կը կերպարանափոխէ և կ՛առաջնորդէ մարդը դէպի բարին ու ճշմարիտը: Ճշմարտութեան իմացումը, հաւատով ճանչցուած կեանքը, կը կերպարանափոխէ մարդը ու կը դարձնէ զինք անպարտելի հերոս: Ղունկիանոս Հարիւրապետը ունեցաւ հոգեկան կերպարանափոխութիւն Խաչեցեալին պատուանդանին առջեւ և դարձաւ առաջին հաւատացեալ հեթանոսը և նահատակը: Ոչ թէ կերպարանա-**փոխութիւն**, այլ **ներքնագոյն էութեա՛ն** փոխարկում: «Ի՞նչ կը նշանակէ կերպարանափոխուիլ: Եթէ այդ պիտի բացատրէ **արտաքինը** ձեւափոխելու մասին, ապա իմաստ չունի: Կարեւորը այն է, որ մարդ իր **ներքի՛ն կեանքը** նորոգէ և լեցնէ Աստուծոյ Ներկայութեամբ: Ահաւասիկ այս է խորհուրդը Քրիստոսի Սուրբ Մննդեան» --**Յովնան Արք. Տէրտէրեան:**

«Ոեւէ մէկը որ Քրիստոսի միացած է՝ նոր արարած է. այլեւս չէ՛ այն՝ ինչ որ էր նախապէս, որովհետեւ ամբողջութեամբ նորոգուեցաւ»--Բ. Կոր. Ե.17: Յիսուս մահուան խաւարը կը փոխակերպէ յաւիտենական կեանքի: Մարդկային ստեղծագործութիւնը պիտի հասնի իր լրումին, այնպէս ինչպէս ջերմի թրթռուրը ծակելով իր բոժոժը դուրս կու գայ փոխակերպուած որպէս թիթեռնիկ: Աստուած կ՛արտոնէ չարը, որովհետեւ մարդուն չար արարքն իսկ Ան կրնայ բարիի գործակից դարձնել:

1. Յովսէփ գեղեցիկին գերի վաճառումը Աստուած փոխակերպեց Յակոբ նահապետը և ընտանիքը ապրեցնելու:

2. Մովսէսի գետ նետուիլը պատճառ եղաւ փարաւոնի արքայազուն որդի դառնալուն--Մննդ. 45:8, 50:20

3. Յիսուս Քրիստոսի դատապարտութիւնն ու մահը, ամենակալ Աստուած փոխակերպեց մարդոց փրկագործութեան--Հռոմ. Ը.28:

Կեանքը փոխակերպող հոգեղէն յատկութիւններ շատ բիչ կը գտնուին.-

1. Ներողամտութիւն, որ կը բժշկէ ու կ՛ամոքէ մարմինը, իմացականութիւնը և զգացումները:
2. Քաջութիւն կը պահանջէ թէ՛ ներելը և թէ՛ ներողութիւն խընդրելը:
3. Չներելով ո՛չ թէ մեր պարտապանները խղճահար ըրած կ՛ըլլանք, այլ մենք զմեզ կը մաշեցնենք. կը ժանգոտենք ու անհաղորդ կը դառնանք գերբնականին:

Կեանքը փոխակերպող Քրիստոսի զօրութիւնը և բուժիչ ուժը Աստուծոյ սիրոյն Զօրոյթն է: Դառնութիւնը կը փոխակերպուի լուսաշինութեան, ցաւը՝ կորովի, ընդվզումը՝ ստեղծա գործութեան: Երբ հաւատը կեանքի՛ գործօն ապրումի կը փոխակերպուի, մահը չի կրնար այդ կեանքը կալանաւորել: Մարդկային հոգւոյն վրայ իմացականութիւնն ու կամքը կը նշմարեն լո՛յսը Էակի մը, որ կ՛իրագործէ մարդոց մէջ ճշմարիտը, բարին, օրէնքը, բացարձակ և անհուն կերպով, անիկա Աստուած է:

Խաչատուր Աբովեանի ըմբռնմամբ աշխարհը արարչագործութեան ծնունդ է, բնութիւնը՝ աստուածային դրսեւորում, զարգացումն ու փոփոխութիւնները՝ Ամենատեսի Կամքին արտայայտութիւնը: Մարդ՝ հոգիի և մարմնի եզակի միացումն է, որով ան հնարաւորութիւնը ունի մտածելու և ազատ կամքի: Քրիստոս կը պատուիրէ՝ չարին յաղթել բարիով, մեր կեանքով, արարքներով, մտածումներով, հաւատքով և կամքով:

Մայիս 31, 2003
Թորոնթօ

ԱՂՕԹՔ ԱՌ ԱՆԺԱՄԱՆՑԵԼԻՆ

Ով Հայր Երկնաւոր Քու սրբափայլ Ներկայութեան սրբութիւնն ու պատկառանքը կ՛ականջեն զիս՝ մեղաւորս և հողաշէնս մօտենալու Քու անսպառ սրբալոյս ողորմութեանդ ու գթութեանդ: Ով անստեղծ և համայնապատում Լոյս, անպարունակելի Ողորմութիւն, որ չգոհացար տիեզերքի գոյացութեամբ ու աշխարի շնչաւոր ստեղծագործութեամբ ու շարունակեցիր Քու բարի կամեցողութեամբ ստեղծել նաեւ Քեզի՛ պատկերակից մարդը:

Մարդ արարածը, որ սողուններու ու կենդանիներու ոտքի կոխան հողն ու աղտեղութիւնն էր, անբան ու անզգայ կաւը, բարձրացուցիր զայն հրեշտակներէն աւելի ու շնորհեցիր ու բանդակեցիր անոր իսկութեան, էութեան և ինքնութեան մէջ Քու անճառելի կերպարդ: Տէ՛ր, որքան ալ գոհանամ ու շնորհակալութիւն յայտնեմ ո՛վ անպատմելի Քաղցրութիւն նորէն կը տեսնեմ կաւակերտ շինուածքիս բոլոր տկարութիւնները, կը "ծաղկիմ սակայն չեմ պտղաբերիր որովհետեւ կիրքերս ուժգին են, փառքս անժուժկալ և բնութիւնս կաւեղէն": Մի միայն անթարգմանելի Մնունդ Միածնիդ ոտքերուն փարած, նման ապաշխարող Մագդաղենացիին, կը համարձակիմ բարբառիլ ո՛վ Տիէզերական Սէր ու տեւական յոյսի շօշափելի Յայտնութիւն:

Ո՛վ ոչինչէն ստեղծող Աստուած, անհանգրուան, անսկիզբ ու անվախճան: Ո՛վ արդարատենչ Կամք, աւելի խորապէս կարելի է երեւակայել Քեզ, քան բացատրել, և ալ աւելի իրապէս գոյ ես անմատչելիօրէն հեռաւորութեամբդ, քան թէ կրնանք երեւակայել Քեզ:

Երեւումիդ Լոյսին ճառագայթը կ՛իմացնէ մեզ Գալուստը այն մեծ ու աճեղ օրուան, հրաշքներու համատարած գօրութեան երբ ստեղծագործութեանդ հոյակապ իրականութիւնը պիտի հասնի իր լրումին ու յայտնուի Քու Երկնային Թագաւորութիւնդ և իշխանութիւնդ երկրի վրայ:

Մարդեղութեան փրկարար Ջօրութիւն՝ Հօրդ Անբաժանելի Մնունդ Յիսուս, Յոյսն ու Փրկութիւնն ես այս աշխարհին: Մինչեւ ե՞րբ պիտի շարունակէ մարդ տագնապահար ու ցաւատանջ իր հեւքը մեղքի խաւարակուռ աշխարհին մէջ: Մինչեւ ե՛րբ ո՛վ անճառելի Քաղցրութիւն և Յոյսը անհամար նահատակներուն: Անթիւ ննջեցեալներու և անհաշուելի հաւատաւորներու բարձրագոչ աղաղակները կը բարբառին ըսելով.

«Եկեսցէ արքայութիւն քո. եղիցին կամք քո որպէս յերկինս և յերկիր»:

Ո՛վ անոխակալ և Բարեգութ որ դադար չես ճանչնար: Անհուն Պահապան և մշտաջող ու մշտարթուն Ուղեկից, եկու՛ր Քու թագաւորութեամբդ ու հրեղէն հրեշտակներու փողով ազատագրելու Քու ժառանգութիւնդ՝

Քո՛ւ եկեղեցիդ:

Յունուար 1, 1992

Ով Տէր, դուն մեզի ապաւէն եղար ազգէ մինչեւ ազգ,
Լեռներուն ծնանելէն առաջ
Ու երկրի և աշխարհի ստեղծուելէն առաջ՝
Յաւիտենից մինչեւ յաւիտեանս դուն ես Աստուած

Բարձրելոյն ծածկոցին տակ բնակողը
Ամենակարողին հովանաւորութեան տակ պիտի հանգչի։
Տիրոջը համար պիտի ըսեմ Թէ իմ ապաւէնս ու իմ
ամրոցս է.
Իմ Աստուածս՝ որու կը յուսամ։

Արդարեւ ան պիտի փրկէ բեզ որսորդին որոգայթէն,
Ապականիչ ժանտամահէն։
Քեզ իր փետուրներովը պիտի ծածկէ,
Ու իր թեւերուն տակ պիտի ապաստանիս.
Անոր ճշմարտութիւնը վահան մը ու ասպար մը պիտի
ըլլայ բեզի։

Պիտի չվախնաս գիշերուան զարհուրանքէն,
Ու ցորեկը թռչող նետէն,
Ոչ ալ մութ տեղը պտըտող ժանտամահէն,
Ու կէսօրուան ատեն սատակեցնող հարուածէն։

Հազար հոգի բու բովէդ,
Ու տասը հազար բու աջ կողմէդ պիտի իյնան,
Բայց բեզի հարուած մը պիտի չմօտենայ։

Որովհետեւ դուն Տէրը, իմ ապաւէնս,
Բարձրեալը, բեզի ապաստանարան ըրիր,
Քեզի չարիք պիտի չհասնի,
Եւ բու բնակարանիդ հարուած մը պիտի չմօտենայ։

Ինծի պիտի կանչէ, ու ես անոր պատասխան պիտի տամ
Նեղութեան մէջ անոր հետ պիտի ըլլամ.
Պիտի ապրեցնեմ ու փառաւորեմ զանիկա.
Երկայն օրով պիտի կշտացնեմ զանիկա,
Ու իմ փրկութիւնս անոր պիտի ցուցնեմ։

Սաղ. Ղ.1-2, ՂԱ.1-1